

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

Kreativnost: oko gleda - um vidi

Kreativnost postaje presudan izvor prednosti na tržištu, pokretač društvenih i ekonomskih procesa.

Ideju za ovaj prilog dala su mi dva od desetak komentara koje sam dobio povodom prethodnog teksta objavljenoj u kolumni Eⁿ. Proši put sam pisao o sustizanju evropskog prosjeka (dohodak per capita) u sljedećih 15-20 godina, ističući da bi u tom periodu svake godine morali imati stopu rasta od 11%. „Teško ćemo to postići Profesore, ukoliko se svi mi ne okrenemo razvoju i umjesto ovog svakodnevnog blaćenja hrabrimo ljude da budu kreativni!... Trebalo bi da Vi i drugi pišete više o tome!“. Ovakva sugestija se poklapa sa onim što sada radimo na UDG-u, a to je razrada studija preduzetničko-kreativne ekonomije i formiranje našeg univerzitetskog preduzetničko-kreativnog centra, a u saradnji sa poznatim ekspertima iz ove oblasti.

Proizvodnja ideja je bila, a danas je još više, osnov razvoja. Ideja postaje, kako ističe moj prijatelj Dragan Sakan, danas najkonvertibilnija valuta. Sve više se osjeća potreba da se odgovara na izazove u svijetu u kome su kreativnost, inovacije i rizik opšti preduslov koliko za ekonomsko, toliko i za kulturno poslovanje, svijet u kome, kako kaže Džon Hartli „znanje i ideje pokreću i stvaranje bogatstva i modernizaciju društva i u kome su globalizacija i nove tehnologije pitanja od značaja za ekspanzivan život i svakodnevna zbivanja.“ Kreativnost postaje poseban vid preduzetništva u ovom vijeku. Džon Houkins u knjizi „The Creative Economy“ smatra da bavljenje informacionim društvom (vidi Kastelsa) više nije dovoljno. Njegovo mišljenje je da informaciono doba već počinje da ustupa mjesto nečemu mnogo zahtjevnijem. „Potrebne su nam informacije! Međutim, isto tako moramo biti aktivni, pametni i uporni i te informacije stalno preispitivati!“. Industrija ideja naglo raste, i ona je npr. u SAD oko 8% GDP-a. Nešto manje je učešće ove industrije u Velikoj Britaniji, Njemačkoj, Australiji,.... Pitanje o kome se sve više diskutuje na konferencijama iz ove oblasti je da li će **KREATIVNA KLASA** u ovom vijeku preuzeti ulogu koju je imala radnička klasa u ranim decenijama prošlog vijeka i uslužna klasa u njegovoj drugoj polovini!

Da li se ideja kreativnosti može razvijati u svakom društvu? Zaista, ključno pitanje jeste da li je moguće graditi društvo zasnovano na znanju i inovacijama, ukoliko je u osnovi tog društva **IDEJA OSPORAVANJA** svega i svakoga, ideja blaćenja. „Kamen bačen u blato, ne diže talase!“ (Bernard Šo). Drugim riječima, koliko god da je neka ideja „zdrava i čvrsta“ u ambijentu koji joj je mentalno i duhom nenaklonjen, ona nema izgleda da uspije! To je još dodatno teško u društvima u kojima se mentalni ambijent formira na strogim političkim podjelama, kao što je slučaj u regionu, a u tom kontekstu i u Crnoj Gori.

U tom pogledu, čitav region, a i Crna Gora ulazi u zabrinjavajuću fazu. Istina, u Crnoj Gori je sve žešće i radikalnije. Liči mi na sviranje automobila u tunelu – od te zaglušujuće buke sve manje se čuju normalni glasovi.

Što se više neko oblati, okalja, ospori, što se više laži o njemu lansira, to je bacač blata veći i čistiji i pametniji i ekspertniji! Zaista, ovo je prevršilo svaku mjeru! I ako mislimo da sustignemo Evropu (11% godišnje) sa stvaranjem ove umrežene bare, to ne samo da nije moguće, već se krenuti i retrogradni procesi u razvoju!

Neosporno je da u demokratskom društvu postoje rasprave, neslaganja, različiti pogledi i mišljenja. I to je ono što traži i podstiče ideje kreativnosti. Raznolikost i drugojakost su osnova kreativnog društva. Ali, ispravnost svog stava ili ideje se ne dokazuje blaćenjem drugog čovjeka, koliko god da ne mislite kao on. To se dokazuje činjenjem, onim što je čovjek stvarno radio, što je postigao i postiže u poslu, životu, porodici. Dokazuje se svojim rezultatima, a ne optuživanjem drugoga! Sve više se u Crnoj Gori širi neka ideologija konačnih rješenja na startu („ideologija sveznalaštva“). Unaprijed se zna šta je rješenje za svaki problem. Dr Rukavine i dr Prstočelići uspostavljaju kriterijume svega i za svakoga. Sam Ajnštajn je rekao da je slavan, **NE** zahvaljujući tome što je riješio problem relativnosti, **VEĆ** tome što je pokazao hiljade načina kako se taj problem ne može riješiti! (Hiljade pokušaja prije konačnog rješenja!) U društvu u kome je sva pamet i poštenje kod jednih, a sve gluposti, neznanje i nepoštenje na drugoj strani, teško se može postići bilo kakva stopa rasta, a kamoli 11%.

Ako se svaka inicijativa, ako se svaka ideja, svako istraživanje, svaki podatak, svaki pogled, svako prijateljstvo, svaki ulazak u neku kafanu, svaka kupljena novina, svaka izgovorena riječ, svaki sklopljeni brak... politizuje i u tom događaju vide zli dusi pozicione ili opozicione politike, u kojoj je mjera znanja pripadnost nekoj partiji, plašim se da upadamo u zonu ubrzane proizvodnje mentalnih kočnica razvoja u Crnoj Gori.

Ako slijedimo onu Ibn Kaldunovu misao da ljudi misle i ponašaju se zavisno od toga kako zarađuju sredstva za život, postavlja se pitanje koji su ekonomski korijeni jedne ovakve ideje osporavanja svega i svakoga, ideje destrukcije kreativnosti? Bliže, ko finansira sve ovo? Otkud novac da se uvodi partokratija u Crnoj Gori? Da se uvodi partijska država, umjesto preduzetničko-informaciono-kreativnog društva?

Moj odgovor kao ekonomiste je: to je velika država – velika administracija! Borba za vlast se sve više svodi na to kako kontrolisati preko 50% crnogorskog GDP-a, kako biti pravedan u preraspodjeli novca koji je drugi zaradio (poreski obveznici). Da li smo imali prilike da čujemo da se partije u Parlamentu ili van njega, raspravljaju o ideji kreativnosti ili o značaju informacionog društva, obrazovanju i sl?

Zašto je tako lako postignut konsenzus oko nacionalnih penzija poslanika?

Već postoje vidljive posljedice velike birokratije i regulative na duh naroda, na mentalitet naroda, na koje sam upozorovao u predlogu koncepta **CRNA GORA - MIKRODRŽAVA**. Tada mi je jedan ustavotvorac rekao da on ne vidi te posljedice birokratizacije na duh naroda. Ne vidite ni da se Zemlja okreće,... pa se ipak okreće! Oko gleda, a um vidi!

Nadam se da će zagovornici velike makro-države u Crnoj Gori konačno izaći sa tim konceptom i sa aspekta razvoja ideje kreativnosti i globalizacije. Možda sa tog aspekta i javno testirati Ustav Crne Gore! Da nam objasne koji duh izbija iz MAKRO države i koliko je taj duh u funkciji postizanja 11% rasta i kako sa njim sustižemo Evropu?